Molenlanden

Raadsinformatiebrief

Onderwerp	:	Beantwoording politieke vragen CDA - Minimaal 50% lokaal eigenaarschap in relatie tot oude afspraken in gebied J
Datum	:	25 juni 2024
Zaaknummer	:	1214703
Portefeuillehouder	:	Jan Lock
Behandelend ambtenaar	:	Willem van Valen

Beste meneer De Jong,

Op 20 juni jl. stelde u politieke vragen aan het college conform artikel 55 van het Reglement van Orde. Via deze raadsinformatiebrief worden uw vragen beantwoord.

Toelichting:
Geacht college,
We hebben wederom een aantal vragen die verband houden met het raadsvoorstel nr. 1214703 (windturbinelocaties RES Alblasserwaard), die we aan u willen voorleggen.

1. In de bestuursovereenkomst versie 4.4. (datum 15 januari 2024) wordt in afspraak 2 verwezen naar het Klimaatakkoord, en specifiek dat daarin gestreefd wordt naar minimaal 50% lokaal eigendom bij zon- en windparken, opdat de lusten de lasten voor een gebied in evenwicht zijn.

2. Op 5 juni 2024 werd in het stadhuis van Gorinchem een beeldvormende avond georganiseerd. Voorafgaand aan de vergadering werd de mogelijkheid aan een ieder geboden om ons vanaf de 'zeepkist' toe te spreken. Van die mogelijkheid heeft onder andere de heer Henk Werkman van Windunie gebruik gemaakt. Bijgevoegd het samenvattend verslag van de zeepkist bijeenkomst, waarnaar we in één van de vragen verwijzen.

3. Sinds 14 juni 2024 zijn hardnekkige geruchten ontstaan dat Eneco in 2020, met medeweten van mensen van de gemeente, afspraken gemaakt heeft met een zestal grondeigenaren in gebied J over het exclusief gebruik mogen maken van hun gronden ten behoeve van de exploitatie van windturbineparken.

Vraag 1:
Als een locatie NIET is opgenomen in de provinciale omgevingsverordening voor grootschalige opwekking van windenergie, en de gemeente krijgt een principeverzoek daartoe van een initiatiefnemer: dan zal die initiatiefnemer moeten accepteren, en er voor tekenen, dat in een

anterieure overeenkomst vastgelegd wordt dat het project minimaal 50% lokaal eigenaarschap krijgt. Zo kunt u uw besluit 2 bij de indiener afdwingen.
Na die handtekening gaat u, samen met de provincie, alles planologisch in orde maken, en bent u er van verzekerd dat de initiatiefnemer zich aan de afspraken houdt want anders kan/moet een handhavingstraject gestart worden. Is dat correct?

Antwoord:
Uw omschrijving is één van de manieren waarop 50% lokaal eigenaarschap met een initiatiefnemer afgesproken kan worden. Er zijn echter meer manieren denkbaar, bijvoorbeeld een procesmatige samenwerking (bijvoorbeeld om plannen te verbeteren of meerdere plannen in een gebied te combineren tot een nieuw plan), inzet van de zogenaamde 'maatschappelijke tender' om plannen met elkaar te laten concurreren op nader te bepalen kwaliteiten en/of inzet van publieke gronden of investeringen in een plan. Of de provincie bevoegd gezag blijft voor de vergunningverlening of dat deze bevoegdheid wordt gedelegeerd naar de betreffende gemeente (met instemming van die gemeente) is ook een relevante factor in de procesvoering.

Daarnaast geldt dat de gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land is ondertekend door de Nederlandse WindEnergie Associatie (NWEA, tegenwoordig NedZero), namens veel ontwikkelaars van windparken, waaronder ook Eneco. In de gedragscode staat opgenomen: "Initiatiefnemer(s) spannen zich in om alle partijen die mogelijk lokaal eigendom willen op gelijkwaardige manier te betrekken. Uitgangspunt is dat iedereen die lokaal mede-eigenaar wil worden, hiertoe ook de mogelijkheid krijgt. Dit gebeurt op basis van gelijkwaardigheid, inclusief risico's, tijdsinvestering en opbrengsten." Er is een klachtenprocedure om situaties te melden waarin ondertekenaars zich niet houden aan deze gedragscode. Zie ook: https://www.gedragscodewindopland.nl/

Vraag 2:
In het geval kaart 16 van de provinciale omgevingsverordening reeds aangepast is ten faveure van windturbines dient de initiatiefnemer zich bij Gedeputeerde Staten te melden met zijn verzoek, indien dat gaat om meer dan 5 MW. Dat verzoek is dan een reguliere aanvraag, en zal getoetst moeten worden aan wet- en regelgeving. Als de aanvraag aan alle eisen voldoet, mag de vergunning niet door het Bevoegd Gezag geweigerd worden.
Is het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom, zoals dat in het klimaatakkoord verwoord staat, in Wet- en regelgeving verankerd, waardoor hierover een voorschrift kan worden opgenomen in de te verlenen vergunning, of kan het Bevoegd Gezag dat niet afdwingen bij het afgeven van een reguliere omgevingsvergunning?

Antwoord:
Op dit moment is een inspanningsverplichting voor het verzorgen van minimaal 50% lokaal eigendom niet in de wet verankerd. Dit is ook een van de redenen dat rondom het sluiten van het Klimaatakkoord waarin het streven naar 50% lokaal eigendom werd opgenomen de gedragscode Acceptatie & Participatie is opgesteld en ondertekend door bij windparken betrokken partijen, om dit streven op een andere manier te regelen.

Daarnaast geldt dat een gemeente of provincie via eigen beleid wel kunnen vaststellen dat ze lokaal eigendom of andere vormen van lokaal profijt) wil bij energie-opwekprojecten. Uit rechtszaken is gebleken dat rechters het bestaan van dergelijk lokaal of provinciaal beleid meewegen in hun besluiten over vergunningverleningsprocedures voor windparken.

In april 2021 is bij besluitvorming RES 1.0 per amendement in de raad van Molenlanden een beslispunt toegevoegd, luidend: “In de RES 1.0 gaan we uit van minimaal 50% lokaal eigendom/financiering/revenuen van wind- en zonprojecten.”

Uw raad en die van Gorinchem hebben uitgangspunten vastgesteld, waaronder: “Nieuwe windmolens moeten maatschappelijk en financieel rendement brengen voor de regio. Iedereen moet de kans krijgen om hiervan te profiteren en desgewenst zeggenschap te verwerven, waarbij extra aandacht en mogelijkheden uitgaan naar de direct omwonenden."

We wijzen u ook op het feit dat de Tweede Kamer onlangs de nieuwe Energiewet heeft aangenomen, waarin de Elektriciteits- en Gaswet opgaan. Bij de behandeling is een amendement aangenomen dat regelt dat gemeenten en provincies in een verordening kunnen vastleggen dat een ontwikkelaar van wind of zon moet motiveren welke inspanningen er zijn verricht om 50 procent lokaal eigendom te realiseren. Molenlanden en Gorinchem zouden vooruitlopend op de behandeling van de Energiewet in de Eerste Kamer kunnen kiezen om alvast een dergelijke verordening op en vast te stellen.

Vraag 3:
Dit is de vierde keer sinds 1 januari 2023 dat we een raadsbesluit nemen over windturbines in Molenlanden in het kader van de RES, maar het is de eerste keer dat de bestuursovereenkomst ook in de tekst van het raadsbesluit opgenomen wordt. Als de gemeenteraad instemt met het voorgestelde raadsbesluit, stemt de Raad dan impliciet ook in met de 6 bestuurlijke afspraken die in de bestuursovereenkomst staan, en mag of kan de gemeenteraad dan geen vervolgbesluiten nemen die op gespannen voet met de 6 afspraken van de bestuursovereenkomst staan?

Antwoord:
De bestuursovereenkomst is een afspraak tussen de besturen van de RES-partners Molenlanden, Gorinchem, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland en de departementen van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken en Klimaat. De volksvertegenwoordigingen zijn in juridische zin in hun besluiten niet gebonden aan de bestuursovereenkomst. De volksvertegenwoordigingen zijn wel gebonden aan de besluiten die zij zelf hebben genomen, zoals de RES 1.0, de uitgangspunten voor de windverkenning en de vaststelling van de shortlistlocaties.

Vraag 4:
Grondeigenaren in locatie J beweren dat mensen van de gemeente er in 2020 bij betrokken waren. Bent u op de hoogte van het feit dat Eneco in 2020 met een zestal grondeigenaren in locatie J afspraken schriftelijk heeft vastgelegd, inhoudende dat Eneco zou proberen op die gronden een windturbinepark aan te leggen, en in geval de opzet zou slagen een vergoeding daarvoor zou betalen aan die grondeigenaren? Als u dat bent: waarom weten wij dat dan niet?

Antwoord:
Ons is bekend dat gedurende het participatieproces van de RES 1.0 (2020) Eneco en twee regionale energiecoöperaties een presentatie hebben gegeven over de kansen voor een windpark in polder Oud-Alblas. Schriftelijke afspraken met grondeigenaren en de inhoud daarvan zijn niet met ons gedeeld en zijn ons niet bekend.

Vraag 5:
Als Eneco in 2020 inderdaad afspraken gemaakt heeft met 6 grondeigenaren, die 12 jaar geldig zijn en door Eneco éénmalig met 5 jaar verlengd kunnen worden, en u aan de verlening van de vergunning voorwaarden stelt die Eneco niet wil accepteren: kan zich dan de situatie voordoen dat Eneco afziet van het aanvragen van een omgevingsvergunning, waardoor wij ons RES-bod 'wind' niet voor 2030 zullen halen?

Antwoord:
Zoals wij hebben gesteld bij 4 is dit ons niet bekend. Dit is een hypothetische situatie waarvan wij niet kunnen inschatten of die zich gaat voordoen. In het algemeen geldt dat de RES Alblasserwaard niet afhankelijk is van één commerciële partij. Onze verwachting is dat er binnen locatie J meerdere (combinaties van) ontwikkelende partijen en lokale grondeigenaren interesse hebben in de ontwikkeling van windenergie.

Vraag 6:
De heer Werkman verklaarde op 5 juni vanaf de zeepkist dat (citaat uit het verslag):' hij al een jaar of vier betrokken is bij de initiatieven zoals die in de regio spelen'. Vanuit locatie J bereiken ons sinds eind vorige week de signalen dat Windunie vergelijkbare afspraken gemaakt heeft met grondeigenaren in gebied J als de afspraken die Eneco aldaar gemaakt heeft. Nadat we daar kennis van genomen hebben, vroegen wij ons af of hij op de zeepkist geklommen is om enkel het klimaat te redden, of om ook zijn financiële belangen te dienen. Is het bij u bekend of de Windunie afspraken gemaakt heeft met grondeigenaren in locatie J?

Antwoord:
Hiervoor geldt hetzelfde als voor eventuele afspraken die Eneco zou hebben, zoals u stelt. Wij weten dat partijen actief zijn in de regio, maar niet precies op welke gronden en onder welke voorwaarden eventuele (optie)overeenkomsten zijn gesloten. Wij hebben ook geen inzicht in de motivatie van de heer Werkman om een presentatie te geven namens Windunie. In zijn presentatie gaf hij aan dat Windunie lokaal eigenaarschap in de ontwikkeling van windenergie in de Alblasserwaard wil bevorderen. We zien dat Windunie elders in Nederland inderdaad deze rol invult.

Vraag 7:
Toen uw college op 11 juni 2024 uw voorkeur voor locatie J uitsprak: had u er op dat moment kennis (of een vermoeden) van dat ontwikkelaars al geruime tijd daarvoor in die locatie afspraken gemaakt hadden, of was u dat niet bekend? Als u dat niet wist en de afspraken toch blijken te bestaan: zou dat dan voor u reden zijn om uw besluit te heroverwegen en de locatie alsnog te laten afvallen?

Antwoord:
We hebben gedurende de windverkenning verkennende gesprekken met diverse ontwikkelaars en grondeigenaren gehad. We hebben een bijeenkomst voor grondeigenaren georganiseerd. En een online enquête gehouden. We hebben dus wel een globaal beeld van (een deel van) de partijen die actief zouden willen worden met windenergie en in sommige gevallen ook waar dat (ongeveer) zou zijn. Deze contacten waren relevant om te kunnen inschatten of er in het algemeen privaatrechtelijk potentie is voor de ontwikkeling van windenergie in de Alblasserwaard. Uit deze activiteiten blijkt dat dit in het algemeen inderdaad zo lijkt te zijn. Echter, zoals in de eerdere antwoorden gesteld, weten wij niet wie waar wat precies van plan is. De enkele uitzonderingen daarop zijn plannen die in de openbaarheid zijn gekomen. Eventuele concrete afspraken van specifieke ontwikkelaars met specifieke grondeigenaren zijn ons niet bekend. Deze hebben dan ook geen rol gespeeld in de locatiekeuze.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Molenlanden,
De secretaris, De burgemeester,

Femmy Jonker Theo Segers

CC: de leden van de gemeenteraad Molenlanden